

A szabad szoftverek helyzete a világon

Készítette a Közigazgatási és Igazságügyi minisztérium E-közigazgatási
Szabad Szoftver Kompetencia Központja
Budapest, 2013

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Kódszám: EKOP–1.2.15

Ez a Mű a Creative Commons Nevezd meg! – Így add tovább! 3.0 Unported
Licenc feltételeinek megfelelően szabadon felhasználható.

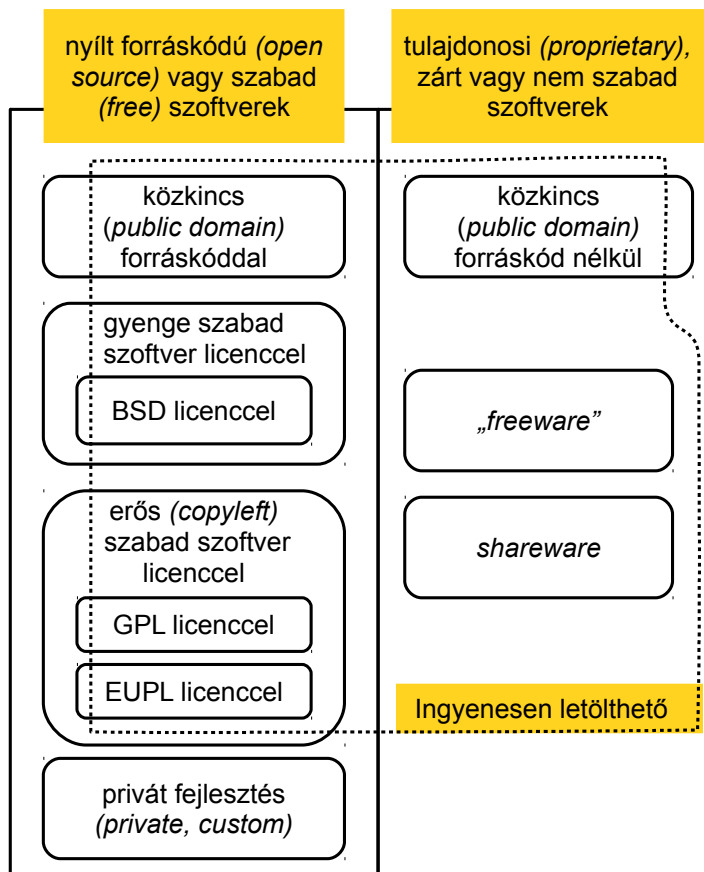
A dokumentum legfrissebb változata letölthető a honlapunkról:

<http://szabadszoftver.kormany.hu/>

A szabad szoftverek helyzete a világon

A szabad, más néven nyílt forráskódú szoftverek **szabadon felhasználható, módosítható, terjeszthető, akár el is adható forráskódot** biztosítanak a felhasználóknak. Az ingyenesen letölthető, de forráskód nélküli vagy nem módosítható freeware kategóriának nincs köze a szabad szoftverhez (lásd 1. ábra). A szabad szoftverek nem ingyenes freeware programok, és nem is mindig tölthetők le ingyenesen. A szabad szoftver azért szabad szoftver, mert olyan szabadságot nyújt a felhasználónak, mintha az a saját fejlesztése volna: nem véletlenül a Free Software Foundation a privát (nem publikus) fejlesztést egyfajta szabad szoftvernek tekinti a felhasználó (egyben a fejlesztő) szemszögéből. A választott szabad szoftver licenc még azt is kikötheti, hogy a módosított forráskód, amennyiben a hozzá tartozó szoftver kiadásra kerül, ugyanilyen „szoftver-szabadságjogokkal” kell, hogy rendelkezésre álljon a felhasználónak (ún. „erős” szabad szoftver licenc). Ezek a **kód-újrafelhasználást, együttműködést és innovációt serkentő, de az üzleti célú felhasználást és a szabad versenyt nem korlátozó** szabad szoftveres alaptulajdonságok lehetővé teszik, hogy kisebb egyéni ráfordítással kiváló minőségű szoftvertermékek készülhessenek el.¹ Jó példa erre a Linux rendszermag, amelynek becsült fejlesztési költsége a tudományos számítások szerint 2010-ben meghaladta az 1 milliárd eurót.²

A **szabad szoftverek használata általánossá vált**, gazdag tudományos szakirodalommal,³ még ha erről nincs is tudomása az átlagfelhasználónak. A dinamikusan bővülő, a jövő e-kormányzati tö-

1. ábra: A szoftverlicenccel családjaiknak összefoglalója

A **szabad szoftverek használata általánossá vált**, gazdag tudományos szakirodalommal,³ még ha erről nincs is tudomása az átlagfelhasználónak. A dinamikusan bővülő, a jövő e-kormányzati tö-

¹ Elsőként Eric S. Raymond elemezte a nyílt forráskódú szoftverfejlesztés előnyös vonásait nagy hatású esszéjében, *A katedrális és bazárban*. A mű zárszavában a szabad szoftveres fejlesztési modell versenyképességét hangsúlyozza ki: „Végül talán a nyílt forráskódú kultúra győzedelmeskedik, nem azért, mert a kooperáció morálisan helyes, míg a szoftver működésének elrejtése elitelendő, hanem egyszerűen azért, mert a zárt kódú szoftverek képtelenek győzni egy evolúciós fegyverkezési versenyben a problémákra nagyságrendekkel több szakértői időt áldozni képes nyílt kódú közösségek ellenében.” (ford. Karsai Róbert): <http://magyar-irodalom.elte.hu/robert/szovegek/bazar/>

² García-García et al: *Commons based innovation – The Linux kernel case*, 2nd European Conference on Corporate R&D, 2010. 3. 3–4.

³ Nyílt forráskóddal foglalkozó tudományos publikációk gyűjteménye: <http://flosshub.org/biblio>

rekvéseiben is meghatározó szerepet kapó okostelefon platformok esetében sem köztudott, hogy a piacvezető Android egy Linux rendszermagra épülő szabad szoftver,⁴ de a rivális iOS (iPhone, iPad) rendszer is egy szabad szoftverre, a Darwin operációs rendszerre épül.⁵ Az Internet és a Világháló működését is szabad szoftverek biztosítják,⁶ ahogy a tudományos-technológiai fejlődés motorját jelentő szuperszámítógépeket is,⁷ de a beágyazott szabad szoftverek irányította legmodernebb orvosi műszerektől kezdve⁸ az e-kormányzati rendszereken át a világ legnagyobb tőzsdéinek⁹ vagy legbonyolultabb fegyverrendszereinek¹⁰ üzemeltetéséig szinte minden informatikai területen megtalálhatóak.

A Gartner 11 országot, összesen 546 szervezetet érintő vizsgálatában a szervezetek több mint fele már az IT-stratégia részévé tette a szabad szoftvereket 2010 nyarára. A tanulmány becslése szerint 2012 elejére a vizsgált szervezetek átlagos vállalati szoftverportfóliója 30%-ban már nyílt forráskódú programokból áll, ami nagy léptékű növekedést jelent a 2005-ben mért 10%-hoz képest.¹¹

A kormányzatok figyelmét sem kerülte el ez a növekedés. Világszerte közel négyszáz kormányzati szabad szoftveres szoftverpolitikai döntésről, előirányzatról vagy tervezetről számolt be a CSIS (Center for Strategic and International Studies), illetve Open Forum Europe által közzétett lista.¹² Mind az EU-ban, mind nemzetközi szinten is nagyszabású projektek futnak a nyílt e-kormányzat megvalósítására, amelyben meghatározó szerepet játszanak a szabad szoftverek. Az Európai Bizottság (EB) által 2007-ben megjelentetett FLOSSIMPACT tanulmány szerint a nyílt forráskód kulcsfontosságú az informatikai szektor versenyképességében.¹³ Az EB IDABC (Interoperable Delivery of European eGovernment Services to public Administrations, Businesses and Citizens, 2004–2009) e-kormányzati programjának egyik eredményeként jött létre az EU kormányzati, közigazgatási szabad szoftveres közösségi platformja, az OSOR (Open Source Observatory and Repository). Az IDABC utódja, az ISA (Interoperability Solutions for European Public Administrations) keretén belül került létrehozásra az EU új nyílt forráskódú fejlesztési platformja, a JoinUp, illetve indult el két olyan kiemelt nyílt forráskódú, az e-demokráciát támogató fejlesztés, mint az EU-s polgári kezdeményezések aláírásgyűjtéseit az előírásoknak megfelelően kezelő Open Source Collection for CEI szoftver¹⁴ és az EU-s jogalkotás készülő új szabad szoftveres platformja, a LEOS (Legislation Editing Open Software)¹⁵.

⁴ <http://source.android.com/>

⁵ <http://opensource.apple.com/>

⁶ A piacvezető névkiszolgáló, levélkiszolgáló, webkiszolgáló, webes tartalomkezelő, webes adatbázis-kezelő és böngésző mind nyílt forráskódú.

⁷ <http://www.top500.org/>

⁸ Például lásd <http://healthcare.siemens.com/terms-of-use>

⁹ New York Stock Exchange:

http://www.pcworld.com/businesscenter/article/238068/how_linux_mastered_wall_street.html ,

London Stock Exchange:

<http://www.computerworlduk.com/news/it-business/3267801/london-stock-exchange-declares-millennium-it-migration-successful/>,

Deutsche Börse:

<http://www.redhat.com/resourcelibrary/case-studies/deutsche-boerse-red-hat-mrg-case-study>

¹⁰ <http://FORGE.mil>

¹¹ *Gartner survey reveals more than half of respondents have adopted open-source software solutions as part of IT strategy.* Gartner sajtónyilatkozat, 2011. február 8.

¹² http://openforumeurope.org/source/open-source-library/100416_Open_Source_Policies.pdf/view

¹³ *Economic impact of open source software on innovation and the competitiveness of the Information and Communication Technologies. (ICT) sector in the EU* UNU-Merit, European Communities, 2006

¹⁴ <http://joinup.ec.europa.eu/software/ocs/home> (23 nyelven)

¹⁵ http://ec.europa.eu/isa/actions/01-trusted-information-exchange/1-13action_en.htm

Az USA és India által közösen indított e-kormányzati Open Government Platform¹⁶ maga is nyílt forráskódú.¹⁷ Elődje, a nyílt adatokat kezelő és szolgáltató data.gov portál központi részét képezi a nyílt e-kormányzati kezdeményezéseknek az USA-ban, amelynek számos uniós tagállamban találni meg a megfelelőjét¹⁸ (például data.gov.uk, data.gouv.fr, data.overheid.nl). A tervezett „data.gov.eu”, azaz az EU nyíltadat-platformjának megvalósítását 2011 decemberében jelentette be az Európai Bizottság, évi 40 milliárd euró gazdasági hasznot remélve a szabadon hozzáférhető közösségi adatoktól,¹⁹ ahogy az USA és Nagy-Britannia példája mutatja, nagyban támaszkodva a nyílt adatok kezelésében, használhatóvá tételében a nyílt forráskódra és szabad szoftveres közösségekre is.

Egyre több olyan példát látni arra is, ahol a közszolgáltatóság részeként értelmezik a nyílt forráskódot. Az USA pénzügyi fogyasztóvédelmi hatósága, a CFPB részletesen meg is indokolja szoftverpolitikájában, miért tette kötelezővé szoftverfejlesztéseiben a nyílt forráskódot.²⁰ A brit közszolgálati televízió- és rádiószolgáltató, a BBC régóta kiáll a szabad szoftverek mellett, amit számos fejlesztése bizonyít.²¹ Ehhez zárkózott fel a brit kormány, melynek nyílt forráskód mellett kiálló intézkedéseiről külön esettanulmány számol be.

A nyílt forráskód közvetlen előnyben részesítése mellett elsősorban a verseny-semleges környezet biztosításával igyekeznek a kormányzatok ott is megnyitni a szabad szoftverek előtt az utat, ahol valamilyen zárt szoftveren, szabványon vagy protokollon alapuló szoftvermonopólium, termékcsapda alakult ki. Ezt gyorsíthatják fel a nyílt szabványok előírásával, illetve a kormányzati adatok megnyitásával (nyílt adatok). A nyitottabb és takarékosabb állam megvalósításának érdekében hatékonyak még az ajánlások, tájékoztatók, útmutatók, kézikönyvek, oktatási anyagok, a közoktatásba való beépítés és a példamutató e-kormányzati megoldások, amint arra a tanulmány számos példát hoz a továbbiakban.

¹⁶ <http://opengovplatform.org/>

¹⁷ <https://github.com/opengovplatform/opengovplatform>

¹⁸ http://www.w3.org/2010/09/egov-session-ict2010/JonathanGray_ICT2010.pdf

¹⁹ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/1524>

²⁰ <http://www.consumerfinance.gov/developers/sourcecodepolicy/>

²¹ <http://www.bbc.co.uk/opensource/>, az oldal csak a BBC saját fejlesztéseit sorolja fel, a sok egyéb hozzájárulást a meglévő egyéb szabad szoftveres fejlesztésekhez nem.